د سرحدونو او قبایلوچارو وزارت اړوند

د معـلوماتي پوښـتنو بانک

Ketabton.com

لیکنه اوترتیب: نعمت الله "پټانزی"

کال: ۱۳۹۹ لمریز

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پېژندنه :

دکتاب نوم: دسرحدونو او قبایلوچارو وزارت اړوند دمعلوماتي پوښتنوبانک

لیکوال: نعمت الله "پټانزی"

کمپوز او ډیزاین: پخپله لیکوال

خپرندوی: کتابتون ویب پاڼه(www.ketabton.com)

دخپرېدوکال: ۱۳۹۹ لمریز

آنلاین چارې: شمشاد "زهیر"

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

هغوی ته چې هیواد وربانديې تربل هرڅه ډیرګران وي.

"پټانزی"

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سريزې پرځای

الحمد لله ، الحمدلله والصلاة والسلام على رسول الله؛

وبعد:

د سرحدونو اوقبايلوچارو وزارت اړوند دمعلوماتي پوښتنو بانک چې اوس ستاسو په لاسونوکې دی ما دهيوادنۍ مينې پرمحور د هيواد وياړلي اوزرين تاريخ ته په کتوسره دکره علمي منابعو څخه په ګټې اخيستنې سره ترتيب کړ چې په دې کتاب کې دجرګو،مرکو،سولې ،شخړو،قومونو ، قبايلو اوسرحدي کرښو په اړه ډير اړين معلومات دپوښتنې اوځواب په بڼه ځای پرځای شوي دي چې پرلوستلوسره به يې دډيرو هيوادوالو اوهيواد پالو هيوادنۍ مينه او علمي تنده ماته کړي ، په همدې اساس مې وپتيله چې د معلوماتي پوښتنو دا بانک ترتيب کړم ترڅو لوستونکي يې له ګټوبرخمن شي.

په درنښت

نعمت الله "پټانزی"

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱.پوښتنه : جرگه تعریف کړئ ،لومړی جرگه څه نومیده اوڅه وخت دایره شوه؟

ځواب: دجرگې لغوي معنی :

- جرگه د پښتو لرغونی لغت دی، چې د (ج) په زور کې او د (ر) په سکون ویله کېږي. ځینې پښتانه يې په سپکه (ی) او سپک (واو) جېرگه او جورگه هم وايي: معنی د يوه هدف، سلا او مشورې لپاره د څو کسانو یا ګڼو کسانو راغونډېدل، ناسته او یوځای کېدل دي.

- په دري کې جرگ او جرگه د (ج) په زور او د (ر) په سکون په لغت کې د غېږ باسو (کشتي گیرانو) کارگاه او تعلیمگاه ته وايي، چې د اتلانو کړی تړي را چاپېره وي، همدا راز د خلکو یا ځاروو عمومي حلقې ته هم وايي، يو ډول ښکار ته، چې خلک کړی تړې را گرځوي هم وايي او عامه معنی يې د ګڼو خلکو را غونډېدل او یوځای کېدل دي.

- په ترکي کې هم دا کلیمه په همدې تلفظ او معنی ده او اردو ته هم له همدې معنی سره تللې ده).

دجرگې اصطلاحي تعریف :

- د جرگې اصطلاحي معنی تر دې هم پراخه ده او د افغانانو هغې تاریخي عنعنوي موسسې او غونډې ته وايي، چې د اوږدو زمانو په بهیر کې يې زموږ د اولس ټولې ټولنیزې قومي او ملي، سیاسي، اجتماعي، اقتصادي، کلتوري او حتی مذهبي شخړې، ستونزې، ناندرۍ، تاوتریخوالی او خنډونه له منځه وړي او حل کړي او په دې برخه کې يې غوڅې پرېکړې او فیصلې کړي او کوټلي تصمیمونه يې نیولي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا په بل عبارت : جرگه د خپل ولس اراده تمثيلوى په بحرانى حالاتو کې د مشکلاتو د حل په خاطر جوړيږي يا دايريږي تر اوسه د يوه ملي او رسمي دود له مخې په هيواد کې پاتې ده.

د تاريخ له نظره د سبها او سيمتى جرگې د اريايانو لومړۍ جرگې دى چې د هغه وخت مشکلات به يې حلول او د يما پاچا په وخت کې دايرې شوې دي.

۲.پوښتنه : دجرگې اومرکې ترمنځ توپيرڅه شى دى ؟

ځواب : مرکه تر جرگې وړه حلقه ده، چې د کلي - کور واړه موضوعات او شخړې حل اوفصل کوي او جرگه د لويو او مهمو مسايلو د حل له پاره جوړيږي.

۳.پوښتنه : لويه جرگه څه شى ده؟

ځواب :کله چې جرگې ته وړاندې کېدونکې موضوع د اهميت او کيفيت له مخې لويه او پراخه وي له جرگې سره سم د لويه کلمه زياتيږي او لويه جرگه يې بولي، زموږ په تاريخ کې د لويوجرگو شمېره زياته ده او په سلگونو جرگې شته، چې مهمې تاريخي پرېکړې يې کړې او تاريخي ارزښت يې خوندي شوى دى.

۴.پوښتنه : دجرگې اړتيا څه شى ده ؟

ځواب: جرگه هغه وخت راغوښتل کيږي چې د ټولنې د ټولنيز نظم سياسي، اقتصادي، فکري، کلتوري او يا کوم بل اړخ به له گواښ او تهديد سره مخامخ شي او د هغې د ټينگښت او بيا رغونې له پاره د بند بنا کولو اړتيا وليدل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵.پوښتنه:لویه جرگه دڅه شی لپاره دایریږي؟

ځواب: د لویې جرگې د جوړېدو اړتیا له بېلابېلو عواملو نه را زېږېدلې، کله بهرنی یرغل او تېری، کله کورنۍ شخړې او جنگونه، کله د قدرت تشه او کله د قانون جوړولو او د نړیوالو او ملي پېښو په وړاندې د تصمیم نیولو له مخې لویه جرگه راغوښتل کېږي.

٦.پوښتنه:لویه جرگه څوک رابولي؟

ځواب: ۱- خو کله چې د بهرني برید په ترڅ کې د هېواد اداره او واکمني له منځه ځي او د تصمیم مرکز ورانیږي، نو بیا ملي مبارزین له کلیو نه را ولاړیږي، د تصمیم یو عاجل مرکز جوړوي او بیا د دې مرکز په وسیله جرگه را غواړي او د هغې د تصمیمونو په رڼا کې مبارزه پرمخ بیايې.

۲- د نړیوالو پېښو پر وړاندې د تصمیم نیونې یا د خلکو د ژوندانه د ښه کولو په غرض د قانون او نظام جوړونې لپاره جوړېدونکې جرگې واکمن حکومت راغواړي او زمینه ورته برابروي.

۷.پوښتنه : په جرگوکې څوک گډون کوي؟

ځواب:په جرگو کې معمولاً علماءکرام،قومي مشران،خانان،نرخیان،روحانیون او ددولت لوړرتبه مامورین او پوه کسان گډون کولای شي.

۸.پوښتنه :دجرگې غړي باید کوم صفات ولري؟

ځواب: په جرگه کې گډون کوونکي افراد معمولاً د قومونو او خپلونو مشران وي، چې گډون یې له انفرادیت سره سره د جمعیت معنی لري یعني دوی ظاهراً یو فرد وي، خو بالقوه یو قوم، یو خېل او یو ټولگی وي، چې په جرگه کې د ټولو نماینده گي کوي. ژبه او ژمنه یې د خپلو ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړلو پرګنو ژبه او ژمنه وي او د هغوی په بشپړ ملاتړ ترسره کېږي، دوی د اولسونو ګوډې ماتې په پوره تدبير جوړولای، کوشېرولای او ټولنيزې ستونزې له منځه وړلای شي.

۹.پوښتنه :جرګه څه وخت په اساسي قانون کې له يوه ځانګړي څپرکي سره ذکرشوه؟

ځواب: د ۱۳۴۳ کال په اساسي قانون کې لويې جرګې يو ځانګړی څپرکی پيدا کړ، په دې قانون کې له بده مرغه په لويه جرګه کې د اولس د فوق العاده نماينده ګۍ او په پراخه پيمانه ګډون مخه ونيول شوه او په قانون کې وليکل شول، چې جرګه د مشرانو جرګې، اولسي جرګې او د ولايتي جرګې له وکيلانو څخه جوړيږي او په دې توګه د اولس هغه پراخه برخه اخيستنه، چې حتی ځينې جرګو ته يې له يوې اولسوالۍ نه درې تنه وکيلان را لېږلی شول له منځه ولاړه.

۱۰.پوښتنه : پخوا به دجرګې امنيت چا نيوه ؟

ځواب: پخوابه دجرګو امنت اربکيانو نيوه .

اربکيان: اربکي د يوه لرغوني قبيلوي عرف له بقايا وو څخه دي. په آريايي قبيلو کې به د غسې قبيلوي سپايي د جګړې په وخت کې په قبيلوي جګړو کې د جنګي ټولګيو مشر۔ و او په عادي حال کې به يې د قوم د امنيت ساتل پر غاړه وو،همدارنګه اربکيان هغه قومي سپايان دي، چې د جرګې په وخت کې د جرګې امنيت ساتي او د پرېکړو څارنه يې کوي. همدا اربکيان د جرګې د پرېکړو تر اعلانولو وروسته د هغو د تطبيق لپاره ګمارل کېږي او حتی هغه سزاګانې، چې جرګې ټاکلې د هغه مرتکبينو ته ورکوي، که څوک د جرګې له پرېکړو څخه غاړه وغړوي دوی کولای شي، چې پر کور يې اور پورې کړي او ان چې د مرګ سزا ورکړي.

۱۱.پوښتنه: دميرويس نيکه په وخت کې څوجرګې جوړې شوې دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: دتاريخي څېړنو په استناد دميرويس نيکه په وخت کې درى جرګې جوړې شوې دي؟

۱۲.پوښتنه: دميرويس نيکه لومړۍ جرګه په کوم کال ،چيرته اودڅه لپاره جوړه شوه؟

ځواب: دميرويس نيکه لومړۍ جرګه په ۱۷۰۵ م کـال کـې دکنـدهار زاړه ښار لويـديځ لـوري تـه شپږميله ليرې د(کوکران)په سيمه کې جوړه شوه ، په دې جرګه کې پريکړه وشـوه چـې ميـرويس خان نيکه دې د دې لپاره چې په راتلونکې کـې د ژور نفـوذ لـه لارې وکـولاى شي چـې ديرغلګـرو صفويانو پر وړاندې اولس پاڅون ته په اغيزمنـه توګـه چمتـو کـړاى کـړي نـو؛ د صـفوي حکمـران ګرګين دخپلوۍ وړانديز د ومني.

۱۳.پوښـتنه: دميـرويس نيکـه دوهمـه جرګـه پـه کـوم کـال ،چيرتـه اودڅـه لپـاره جـوړه شـوه اوهمدارنګه له لومړۍ جرګې سره يې توپيرڅه ؤ؟

ځواب: دميرويس خان نيکه دوخت دوهمه جرګه په ۱۷۰۷م کال کې دکندهارشمال ختيځ تـه پـه (مانجه) سيمه کې جوړه شوه او دصفوي حکمران پرضد پکې دعمومي پاڅون نقشه جـوړه شـوه او په عمل کې پلي شوه ، ددې جرګې توپيرله لومړۍ جرګـې سره دا ؤ چـې ګـډون وال يـې ډيـر ؤ او دپښتنو دبيلابيلو قومونو سربيره دهيواد نورو قومونو لکه : تاجکو،ازبکو،بلوڅو اوهزاره ؤ هـم پکـې ګډون کړی ؤ.

۱۴.پوښتنه: دميرويس خان نيکه دريمه جرګه کومه وه؟

ځواب : داجرګه ددوهمې جرګې دپاڅون تربرياليتوب وروسته په ۱۱۱۹ ه ق کال کـې تـرسره شـوه چې ميرويس خان نيکه پکې د دهيواد دملي مشر په توګه وټاکل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵.پوښتنه : دشیرسرخ جرگه په کوم کال او دڅه لپاره جوړه شوه او کومو کسانو پکې برخه درلوده؟

ځواب : دشیرسرخ جرگه په ۱۷۴۷ م کال کې دکندهار دنادرآباد په پوځي کلا کې دنادرافشار ترمرگ وروسته دهیواد دخپلواکۍ لپاره جوړه شوه چې له امله یې احمدشاه بابا دافغانستان پاچاه وټاکل شو او په دې جرگه کې نور محمد خان غلجی، محبت خان پوپلزی، موسی خان اسحق زی، نصر الله نورزی، حاجي جمال خان بارکزی اوداسې نورو مشرانو گډون درلود،نوموړې جرگه دکمیت له نظره کوچنۍ او دکیفیت له نظره ډېره لویه وه .

۱۶.پوښتنه : امیرشیرعلي خان جرگې څه وخت او دڅه شي لپاره دایرې کړې؟

ځواب: امیر شیرعلی خان دوه جرگې راوبللې:

۱- امیر شېرعلي خان چې یو روڼ فکره پاچا و، لویو جرگو ته یې یو ځل بیا ارزښت ورکړ، ده په ۱۸٦٥ م کال په کابل کې یوه لویه جرگه جوړه کړه. دې جرگې ته یې د هېواد له بېلابېلو سیمو نه دوه زره کسان را وبلل، څو ده ته د ده د وروڼو د اختلاف او د ښمنیو په باب مشوره ورکړي، چې تر دې مشورې وروسته له خپلو وروڼو سره جگړې ته متوجه شو، په نتیجه کې یې ماته وخوړه او د کابل تخت یې وروڼو ترې ونیو .

۲- همدا راز ده د خپلې واکمنۍ په دوهمه دوره کې په ۱۲۹۰ هـ ق (۱۸۷۳م) کال د خپل ۱۳ کلن زوی عبدالله خان د ولیعهدۍ له پاره یولوی جشن جوړ کړ او د شمس النهار د یوه اقتباس په استناد پنځه سوه زره تنه مخور اوسپین ږیري ورته را غوښتل شوي وو او اووه شپې او ورځې یې دوام درلود. د همدې لویې غونډې په دوران کې امیر شېرعلي خان د افغانستان لومړنۍ کابینه جوړه کړه، سید نورمحمد شاه یې صدراعظم وټاکه د بېلابېلو چارو له پاره یې وزیران موظف کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دواړي جرګې د کميت په لحاظ ډيرې لويې وې او خصوصا د دوهمې جرګې د ګډون کوونکو د شمېر په اقتباس کې که غلطي شوي وي هم يقينا ډېره لويه جرګه به وه، خو کيفيت يې د پخوانيو جرګو غونډې نه و، ځکه اهداف يې تر هغې واړه وو، له ورونو سره جګړه د اقتدار جګړه وه او خلکو له داسې موضوع سره ډېره علاقه نه ښوده او هم د ولیعهد ټاکل د پاچا يو بل هوس و، چې د خپل لوی زوی محمد يعقوب خان سر ه د مخالفت له امله يې کړی و، خو بيا يې هم لويه مېوه په افغانستان کې د يوه منظم او عسکري حکومت او کابينې را منځ ته کېدل وو.

۱۷.پوښتنه :اميرحبيب الله دبې طرفۍ جرګه په کوم کال او دځه لپاره راوغوښته اوڅومره کسانو پکې ګډون کړی ؤ؟

ځواب: کله چې په ۱۹۱۳م کال کې لومړۍ نړیواله جګړه ونښته ، انګريزانو دافغانستان له تحت الحمايه حکومت نه تمه درلوده چې په دې جګړه کې دهغوی ملاتړ وکړي ،ددې موضوع لپاره اميرحبيب الله په ۱۹۱۵ م کال د خپلې بې طرفۍ د تاييد له پاره د افغانستان مشهور مشايخ لکه: د اسلام پور پاچا (ميرصاحب جان) د موسهي اخونزاده (ملامحمد جان) د تګاو ملا صاحب، د هډې اخونزاده، د برو ميا صاحب، د حصارک ميا صاحب، شمس الحق صاحب، د شور بازار حضرات، حافظ جی صاحب، ملا محمد مريد، ملا عبدالغفار اخونزاده او نور کابل ته را وغوښتل. د دغو مشايخو او نورو اولسي وکيلانو په شمول يوه لويه جرګه د امير په وړاندې جوړه شوه او د ملت د اتفاق او د دولت د بېطرفۍ د سياست ملاتړ يې وکړ.

۱۸.پوښتنه:داتحادمشرقي په نامه لويه جرګه چيرته ،په کوم کال ،دځه لپاره اودچاترمشرۍ لاندې دايره شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: کله چې افغانستان دغازي امان الله خان تررهبرۍ لاندې له انگريزانو څخه په ۱۹۱۹م کال داگست په مياشت کې خپلواکي وگټله داسې آوازې خپرې شوې چې انگريزان يو ځل بيا په افغانستان تيری کوي په همدې اساس د اتحادمشرقي په نامه لويه جرگه په ننگرهارکې دهډې ملاصاحب زيارت ترځنگ په ۱۹۱۹م کال کې دغازي نادرخان ترمشرۍ لاندې جوړه شوه او په دې غونډه کې د مشرقي(اوسنی لغمان، کونړ او ننگرهار د ولايتونو) د بېلابېلو قومونو سپين ږيري، عالمان، سادات،مشايخ او نور مخور سره را غونډ کړای شول او د خپلواکۍ د ساتنې او د وطن د دفاع او آبادۍ په برخه کې يې مهمې پرېکړې وکړې، دوی غوښتل، چې انگرېزان دې د افغانستان ازادي د زړه له کومي ومني او که نه نو د سرحد ټول اقوام او قبايل د جهاد له پاره چمتو او آماده دي او د افغانستان ازادي به په خپلو وينو ساتي.

۱۹.پوښتنه: داتحادمشرقي په نوم اخبارچيرته او په کوم کال کې خپور شو؟

ځواب: داتحادمشرقي په نوم اخبارپه ۱۹۲۰ م کال کې په مشرقي کې د اتحادمشرقي په نوم دلويې غونډې په وياړپه خپريدو پيل وکړ.

۲۰.پوښتنه: دلومړني اساسي قانون لويه جرگه چيرته په کوم کال او دڅه لپاره جوړه شوه؟

ځواب: دلومړني اساسي قانون « اساسي نظامنامې» د منلو او تصويب له پاره د ۱۹۲۳ کال د فبرورۍ په ۲٦ نېټه د ملت د مشرانو لويه جرگه را وغوښتله شوه، چې ۸۷۲ نماينده گانو برخه پکې درلوده او د افغانستان لومړنی اساسي قانون يې تصويب کړ.

۲۱.پوښتنه : اساسي نظام نامې څومادې درلودې او کوم موضوعات پکې شامل ؤ؟

ځواب: اساسي نظام نامې ۷۳ مادې درلودې او زموږ د هېواد سياسي او اجتماعي بنه، د خلکو حقوق، اداري تشکيلات او اساسات يې ټاکلي وو. دې قانون خلکو ته د فکر د ازادۍ، د کار د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازادۍ، د خبرو د ازادۍ او د کور او حیثیت او مصونیت وعده ورکړې وه او د قانون حکومت پکې اعلان شوی ؤ.

۲۲.پوښتنه: ددولت لومړنۍ شورا دچالخوا ، په کوم کال جوړه شوه او څه دنده یې درلودې؟

ځواب: د دولت شورا دغازي امان الله خان لخوا د۱۹۲۱ کال په اگست میاشت کې جوړه شوه ، چې د هېواد مخور، عالمان، سادات او مشایخ پکې را غونډ وو، د قوانینو مسودې به یې جوړولې او د ارگ په شمالي برج کې یې ځای ورته ټاکلی و.

۲۳.پوښتنه: دپغمان لویه جرگه دچالخوا ،په کوم کال دڅه لپاره جوړه شوه اوڅومره کسانو پکې گډون کړی ؤ؟

ځواب: نوموړې جرگه دغازي امان الله خان لخوا په ۱۹۲۴م کال کې دکابل په پغمان کې جوړه شوه او په دې لویه جرگه کې ټول ۱۰۵۲ تنه را غونډ شوي وو، چې ۲۳۱ تنه یې د دولت وتلي مامورین او پاتې یې د بېلابېلو ولایاتو خانان، سیدان، عالمان، شیخان او ټاکلي وکیلان وو. په دې جرگه کې د دولت خارجي تړونونه، روابط، کورني قوانین او مسایل یې تر غور لاندې ونیول، لیکن په حقیقت کې دا لویه جرگه د منگلو د سر اخستنې په باب وه او کوم اعتراضونه، چې هغوی دقوانینوسره درلودل دهغوی ترمیم وشو.

۲۴.پوښتنه :افغانستان له کومو هیوادونو سره گډې پولې لري بیان یې کړئ؟

ځواب: افغانستان له لاندې هیوادونو سره گډې پولې لري؛

۱- له ایران سره گډه پوله:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانســتان او ایــران تــر مــنځ پولــه لــه ملــک ســیاه غــره شروع تــر ذوالفقــار درې پورې رسیږي.(٩٢٦کیلومتره)

٢- له ترکمنستان سره پوله:

له دې هیواد سره د افغانستان پوله، د هرات ولایت د ګلران ولسوالۍ لـه ذوالفقار درې څخه شروع د بلخ ولایت د شورتېپې ولسوالۍ تر یوې برخې پورې رسیږي. (٨٧۴کیلومتره)

۴- له ازبکستان سره پوله:

له ازبکستان هیواد سره د افغانستان پوله د بلخ ولایت له شـورتېپې ولسـوالۍ څخـه شروع او د بلخ ولایت تر کلدار ولسوالۍ پورې رسیږي. (١۴٦کیلومتره)

۵- له تاجکستان سره پوله:

د افغانســتان او تاجکســتان ګــډه پولــه د بلـخ ولایــت لــه کلــدار ولســوالۍ څخـه شروع د بدخشان ولایت د واخان ولسوالۍ تر یولي درې پورې رسیږي. (١٣٦٠کیلومتره)

٦- له چین سره پوله:

افغانستان له چین سره د بدخشان ولایت د واخان ولسوالۍ له یـولي درې د همـدې ولایـت د واخان ولسوالۍ د واخجیر یا کلیک غاښي پورې ګډه پوله لري. (٩٠کیلومتره)

٧- له جمو او کشمیر سره پوله:

له جمو کشمیر سره زموږ ګډه پوله د بدخشان ولایت د واخـان ولسـوالۍ لـه واخجیـر غاښـي شروع د همدې ولایت د واخان ولسوالۍ تر نوښاخ پورې رسیږي. (١٠٢کیلومتره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- ډ یورنډ فرضي کرښه:

دا کرښه د واحد ملت پر سینه کنبل شوې جبري کرښه ده، چې د بد خشان ولایت د واخان ولسوالۍ له نوښاخ سیمې څخه شروع د نیمروز ولایت د چهار برجک ولسوالۍ تر ملک سیاه غره پورې رسیږي. (۲۳۱۰کیلومتره)

۲۵.پوښتنه : افغانستان دمنځنۍ آسیا له کومو هیوادونوسره ګډه پوله لري؟

ځواب: له ترکمنستان،ازبکستان او تاجکستان سره.

۲٦.پوښتنه : دافغانستان سرحدي ولایتونه څو او کوم دی؟

ځواب:سرحدي ولایتونه ۲۰ دی :بدخشان،کنړ،نورستان،ننګرهار،لوګر، پکتیا ، پکتیکا،خوست،زابل،کندهار،هلمند،فراه،نیمروز،هرات،بادغیس،فاریاب،جوزجان،بلخ،کندز اوتخار.

۲۷.پوښتنه : دډیورنډ کرښه له څو ولایتونو او ولسوالیوسره نښلیدلې ده؟

ځواب: دډیورنډ فرضي کرښه له ۱۲ ولایتونو او٤٦ ولسوالیو سره نښلیدلې ده.

۲۸.پوښتنه : دپکتیا ولایت دمرکز ، ولسوالیو او پرتو قومونو نومونه واخلئ؟

ځواب:دپکتیا ولایت مرکز ګردیزدی او ولسوالۍ یې دادي :

ځاځي آریوب،احمدخیل،ډنډپټان،څمکني،احمدآباد،سیدکرم،میرزکي،جاني خیل،شواک،ګرده څیرۍ،لږمنګل،وزی اوزرمت دي.

میشته قومونه یې : احمدزي،ځاځي،منګل،ځدراڼ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹.پوښتنه : دپکتیکا ولایت د مرکز، ولسوالیو او پرتو قومونو نومونه واخلئ؟

ځـــواب:دپکتیکـــا ولایـــت مرکزشـــرنه ده او ولســـوالۍ یـــې دادي:گومل،گیـــان،وازه خوا،اورگون،سرروضـــــــه،یحیی خیل،ډیله،دومند،زیړوک،یوســـــــف خیل،تروه،وړمـــــــه یی،سروبی،برمل،نکه او متې خان دی.

میشت قومونه یې دادي: خروټي،یحی خیل،سلیمان خیل،ولی خیل،اتمانخیل او وزیر دی.

۳۰.پوښتنه:دډیورنډ کرښې له کوم ځای څخه پیل اوچیرته پای ته رسیږي اوددې کرښې دواړو غاړو ته کوم ځایونه پراته دی؟

ځواب: دډیورنډ کرښه دچترال څخه پیل او ترملک سیاه غره پورې رسیږي؛د ډیورنډ کرښې دې غـاړې تـه ۱۲ ولایتونـه او ۴٦ ولسـوالۍ پرتـې دی اوهغـه غـاړې تـه یـې اوه ایجنسـۍ،یوه سوبه(بلوچستان) او دچترال ضلع پرتې دي.

ولایتونـــه: بدخشان،نورستان،کنړ،ننگرهار،لوگر،پکتیا،خوســـت،پکتیکا،زابل،کندهار،هلمند او نیمروز.

سوبه : بلوچستان.

ایجنســـئ: جنـــوبي وزیرستان،شـــمالي وزیرســـتان،کرمه ایجنسي،مومندایجنسيـــ ،خیـــبر ایجنسي،باجوړایجنسي او اورکزي ایجنسي.

۳۱.پوښتنه: جنوبي وزیرستان څه وخت منځ ته راغـی ،څـومره مساحت لري،کـوم قومونـه پکـې میشت دي او د هیواد دکوم ولایت ولسوالۍ ورسره نښتي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب:جنوبي وزيرستان په ۱۸۹۵ م کال کې منځ ته راغی،٦٦٢٠ کيلومتره مساحت لري،احمدزي،بيټني او وزير قومونه پکې ميشت دی او دپکتيکا ولايت د گيان،برمل،وړمه يی او تروی ولسواليو سره ۳۲۱ کيلومتره گډه پوله لري.

۳۲.پوښتنه: شمالي وزيرستان څه وخت منځ ته راغی ،څومره مساحت لري،کوم قومونه پکې ميشت دي او د هيواد دکوم ولايت ولسوالۍ ورسره نښتي دي؟

ځواب: شمالي وزيرستان هم په ۱۸۹۵ م کال کې منځ ته راغی ،۴۷۰۷ کيلومتره مساحت لري،وزير،احمدزی،اتمانخيل او داوړ قومونه پکې ميشت دی او د خوست ولايت دگوربز او تڼيو له ولسواليو سره گډه پوله لري.

۳۳.پوښتنه :قبيله څه ته ويل کيږي؟

ځواب : قبيله عربي کلمه ده چې جمع يي قبايل کېږي او مانا يې ده ډله يا گروپ؛ يعنې د پلرونو او نيکونو د سلسلې راټول شويو جوړښتونو او هغو بنديو ته قبيله ويل کېږي. په انگريزي کې ورته ټرايب (Tribe) چې د لاتين ژبې له Tribus څخه اخيستل شوي او په عربي کې ورته شجرة وايي او مانا يي ده ونه. او پښتو موزون اندول يي خيل يا ټبر دی.

۳۴.پوښتنه : دپښتنو قبيلوي سلسلې کومې دي ؟

ځواب : د پښتنی خيلونو او ټبرونو اتنوگرافيك جوړښتونه (Ethnographic structures) او هغه بندي د يوې ونې د څانگو په څير يې چې يوه څانگه له بلې شنه کېږي او بيا له هغې بله رازيږيږي او غزيږي بيا بله او بله. نو که ړومبی څانگه مور وي نو دوهمه څانگه لور ده، دريمه لمسۍ، څلورمه کړوسۍ ده، پنځمه کواسۍ ده، شپږمه کودۍ او اوومه پردۍ ده دا سلسله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوام مومي خو د قبيلې موډل ددغه ځنځير په اتمه کړۍ کې شليږي. کټ مټ همدغه ځنځيري سلسله د قبيلوي ټولنې په اتنوگرافيکو جوړښتونو کې ژوندۍ ليدل کېږي.

۳۵.پوښتنه : قبيلوي سلسلې څه وخت منځ ته راغلې اوله څه شي سره تړاو لري؟

ځواب : قبيلوي سلسلې د انسان د هستيدنې له تاريخ سره يوځای منځ ته راغلې او د ټولنېزو جوړښتونو او هڅه بنديو بهير هم پيل شوی دی.په دي اساس قبيله يا خيل يوه داسې مقوله ده چې له يو تاريخي (اقتصادي، اجتماعي) دوران سره اړه لري.

۳٦.پوښتنه : آيا له پښتنوقبيلو پرته نورقبايل هم شته ؟

ځواب : د آسيا او افريقا په لويو وچو کې په گڼ شمير کې قبايل د ټولنېزو جوړښتونو په بڼه موجود دي. همداشان امريکايي هنديان او سور پوستان (American Indians) نن هم قبايلي ژوند لري په آستراليا او نوي زيلاند کې دا ډول قبايلي گروپونه او ټولنې د ابورجين (Aborigines)په نوم يادېږي او ژوند کوي.

۳۷.پوښتنه: پښتانه قبايل کوم دي؟

ځواب : د کنړ ولايت له ارندو او اسعدآباد نه نيولي بيا د کندهار تر سپين بولدك پورې له دير او با جوړ نه نيولي بيا د کويټې تر چمن پورې د کرښې دواړه غاړو ته پښتانه قبايل چې په يوه گڼ جغرافيايي چاپيريال کې استوگنه لري.

۳۸.پوښتنه : دډيورنډ دفرضي کرښي دواړو غاړوته پراته قبايل څه مناسبات لري؟

ځواب: هغوی د وينې، رگ، ژبې، کلتور، مذهب، روحياتو، رسم، رواج او عنعناتو په کلکو مزيو سره گنډلي دي او گډ تاريخي افتخارات لري. د بيلگې په توگه : سالارزی، ماموند او مشواڼي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنړ، دير او باجوړ په ګډ سيمه ييز چاپيريال کې ميشته دي. مومند او صافي په کنړ او مومند ايجنسي کې، مومند او شينواري په ننګرهار، مومند ايجنسي او خيبر ايجنسي کې ګډ پراته دي.

ځمکني، منګل، ځدران، مقبل او ځاځي په پکتيا او کرم ايجنسي کې ګډ پريوت لري. د خوست او شمالي وزيرستان ګربز، سيدګی او وزير (ټيټي مداخيل) ټينګ ورورګلويز تړون لري. د پکتيکا او جنوبي وزيرستان وزير، سيدګي سليمانخيل او د وتاني د ګډ ځمکني چاپيريال خاوندان دي. همدا ډول د زابل، توبه کاکړي او ژوب کاکړ په واحد سيمه ييز قلمرو کې ژوند کوي. د کندهار، کويټې، چمن، ګلستان او توبه اڅکزي- نورزی او اڅکزي يو تر بله وروڼه دي. همدا شان د نيمروز بلوڅ د بلوچستان له بلوچو سره په وينه او رګ شريك دي.

۳۹.پوښتنه: دقبايلي سيمو نفوس اومساحت څومره دی ؟

ځواب: مجموعي نفوس يي تر شپږ مليونه پورته اټکل کېږي او مساحت يي٦۹۹٥۹ کېلومتره مربع دی. (په دي ارقامو کې يوازې قبايل راځي يعنې ښاري سيمې لکه جلال آباد، مرکزی خوست او د ګرديز ښاري سيمې چې قبايلي کرکتر نلري نه دي شاملي).

۴۰.پوښتنه: په افغانستان باندې مشهور يرغلونه کوم دی؟

ځواب: په دي اړه په افغانستان باندي د يوناني سکندر يرغل (۳۳۰ ق. م) د عربو هجوم (٦۳۲ م.) د چنګيز چپاول (۱۲۳۰ م) چې د افغانانو د پيړيو مدنيت او ښارونه يي له خاورو سره برابر کړل. په افغانستان باندي د پرنګي استعمار دري ځلي يرغل (۱۸۳۹-۱۸۷۹ او۱۹۱۹کلونه)، کورنۍ جنګونه، د شوروي امپراطوري تجاوز (۱۹۷۹) د وروستيو دريپو لسيزو کورنيو جګړو او بهرنۍ لاس وهنې چې لا تر اوسه دوام لري د يادونې وړ دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱.پوښتنه: په افغانستان کې د آریایانومدنیت څه وخت منځ ته راغلی دی؟

ځواب: تاریخ راښیي چې آریایانو له میلاد نه ۲۵۰۰ کاله د مخه ټولنېز ژوند پیل کړی دی او د آریایانو دوهم مدنیت د (۱۲۰۰ ق. م) په شا او خواکې په بلخ کې پیل شوی دی. په دي دوره کې لومړی ځل د (یما) په نامه پاچا د بلخ تاریخي ښار آباد کړ او خلك یې په کرنه او مالداری بوخت کړل. د ٦۳۰ ق. م په شا او خوا کې د زردشت آئین جاري شوی دی.نوموړی د واحد خدای په وحدانیت او بي ساري عظمت باندي قایل و او خلك یي د واحد خدای په لور وروبلل، کلیوالی او ښاري ژوند پراختیا وموندہ د کار په وسایلو کې کېفي بدلون راغی، په کرنه کې په اصلاحاتو لاس پورې شو په هنر او ادبیاتو کې پرمختگونه وشول.

۴۲.پوښتنه : په شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې څو ډوله حکومتونه موجود وو؟

ځواب: دوه ډوله : ۱- سلطنتي،۲- جمهوري.

۴۳.پوښتنه: په شلمه پیړۍ کې څوډوله حکومتونه منځ ته راغلل؟

ځواب: ۱- اولسواک(دموکراتیک)، ۲- زورواک (استبدادي) ۳- تلواک (انحصاري).

۴۴.پوښتنه : دنړۍ لومړی پالمان کوم دی؟

ځواب: د نړۍ لومړی پارلمان په ۹۲۵ مېلادي کال کې د ایسلند په واړه هېواد کې، چې د اروپا په شمال کې پروت دی جوړ شو او تر دې وروسته ډېر لرغونی پارلمان د انگلستان پارلمان دی چې په ۱۲٦۵ مېلادي کال کې جوړ شو.

۴۵.پوښتنه :آزاد قبایل څوک دی؟

ځواب: دډیورنډ دهغې غاړې خلک چې په اوو ایجنسیوکې ژوند کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴٦.پوښتنه: دآزادو قبائیلو د اوو ایجینسیو نومونه واخلئ او کوم قومونه پکې میشت دی؟

ځـــواب:شـــمالي وزیرســـتان،جنوبي وزیرســـتان،کرمه ایجینسيـــ،خیبر ایجینسيـــ،مومند ایجینسي،باجوړ ایجینسي او اورکزی ایجینسي ؛

شمالي وزیرستان: احمدزی،وزیر،اتمانزی،داوړ.

جنوبي وزیرستان: مسعود،بتنی،احمدزي،داوړ.

کرمه ایجینسي: توری،حمزه خیل،موسی خیل،منګل،بنګش،مقیل.

خیبر ایجنسي: شنیواری،افریدی،خوګا خیل،شیخ خیل،پیروخیل،مومند،اکاخیل،ظفرخیل،کوکې خیل،ساپی،ګجرخیل،کمرخیل او آدم خیل.

مومند ایجینسي: علیزي،ترکزی،اتمرخیل،ساپی،شینواری،اتمانخیل او بنری.

باجوړ ایجینسي: لوی ماموند،واړه ماموند،اتمانخیل،سالارزی.

اورکزی ایجینسي: برامک.

۴۷.پوښتنه: جرګه په څو ډوله ده اود څه لپاره داریږی؟

ځواب: جرګه په دری ډوله ده محلي یاکلیوالي،سیمیزه یا منطقوي او ملي جرګه د مشکلاتو د حل لپاره داریږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۸.پوښتنه:آزاد قبائیل تعریف کړی او په کومو سیمو کې ژوند کوي؟

ځواب: آزاد قبائیل هغه چاته ویل کیږي چې خپل منځی اختلافات د دود او جرگو له لاری حل او فصل کوی نه د قانون او محکمی له لاري چې په هغوی کې دولتی اداری نشته د ډیورند کرښې هغی خواته میشت دی او د اوو ایجنسیو خلک د آزادو قبائیلو له جملې څخه دي.

۴۹.پوښتنه: قبائیلي کارت کومو کسانو ته او د څه لپاره ورکول کیږي؟

ځواب: قبایلي کارت د اوو ایجنسو میشتو خلکو ته چې په پښتو خبری کوی د دوی د مشکلاتو د حل او پیژندگلوی په خاطر ورکول کیږي.

۵۰.پوښتنه: په کومه لویه جرگه کې لومړی اساسي قانون تصویب شوی دی ؟

ځواب: په ۱۳۰۳ه ش کال کې د افغانستان اساسي قانون د اساسي نظام نامی په نوم د غازی امان الله خان تر مشری لانه دی د پغمان په لویه جرگه کې تصویب شو.

۵۱.پوښتنه: دسرحد او ډیورنډ کرښې ترمنځ توپیر څه شی دی او ډیورنډ کرښه څه وخت پر افغانانو وتپل شوه؟

ځواب: سرحد یوه منل شوی بین المللی کرښه ده او بین المللی اعتبار لري ډیورنډ کرښه بین المللی سرحد نه دی ځکه چې دا په ۱۸۹۳م کال کې د امیر عبدالرحمن خان په دوره کې په افغانانو وتپل شوه.

۵۲.پوښتنه: سرحد تعریف کړی او افغانستان د کومو هیوادونو سره پوله لري او د هر هیواد سره څومره اوږدوالی لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب:سرحد د هیوادونو تر منځ یو منل شوی کرښه ده چې بین المللی اعتبار لري او افغانستان د لاندې هیوادونو سره ګډې پولې لري:

۱. تاجکستان ۱۳٦۰ کیلومتره ۲. ازبکستان ۱۴٦ کیلومتره ۳.ترکمنستان ۸۷۴ کیلومتره ۴.ایران ۹۲٦ کیلومتره ۵. پاکستان فرضي خط ۲۳۱۰ کیلومتره ٦. جمووکشمیر ۱۰۲ کیلومتره ۷. چېن سره د پامیرخط ۹۰ کیلومتره شمال شرق چېن ۹٦ کیلومتره.

۵۳. پوښتنه: د ډیورنډ فرضي کرښه څو کیلومترهه اوږدوالی لري څه وخت او د افغانستان پر کوم حاکم باندې ومنل شوه؟

ځواب: د ډیورنډ کرښه ۲۳۱۰ کیلومتره اوږدوالی لري او په ۱۸۹۳م کال کې په امیر عبدالرحمن باندې په زور وتپل شوه اودکابل په چهلستون کې پرې لاسلیک شوه ، انګرېزانو د دغه تړون د لاسلیکولو مقابل کې هر کال امیر ته یو میلیون او ۸۰۰ زره هندۍ روپۍ ورکولو ژمنه وکړه.

۵۴.پوښتنه: په ۱۳۰۳ ه ش کال کې په کوم ځای کې دچاپه مشرئ جرګه وشوه اوڅه موخې یې درلودې؟

ځواب : په ۱۳۰۳ ه ش کال کې په پغمان کې د اساسي نظامنامې د تصویب په خاطردغازي امان الله خان ترمشرئ لاندې جرګه جوړه شوه.چې په ۱۳۰۱ ه ش کال کې په جلال آباد کې دیوې جرګې په ترڅ کې پرې بحث شوی ؤ.

۵۵.پوښتنه: په ۱۳۰۷ ه ش کال کې دکابل په پغمان کې دامان الله خان ترمشرئ لاندې لویه جرګه دڅه لپاره جوړه شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: دا جرگه دامان الله خان ترمشرئ لاندې جوړه شوه چې له ۱۵۰ غړو د ملي شورا جوړيدل، د عسکري خدمت اجباري کيدل او د حجاب ليرې کول يې موخې وې.

۵٦.پوښتنه: په ۱۳٤۳ ه ش کال کې دمحمدظاهر شاه په وخت کې لويه جرگه دڅه لپاره جوړه شوه؟

ځواب: دديموکراتيک گوند اساسي قانون يې تصويب کړ او شاه د اصلاحاتو په راوړلو سره ترونه او تره زامن عملاً له واکه لرې کړل، ځکه چې په هغه وخت کې مهم دولتي پوستونه او رښتيني قدرت د هغوی په لاس کې و.د اساسي قانون د مصوبې له مخې دغه لويه جرگه کې، په حکومتي ادارو او سياسي برخو کې د شاهي کورنۍ قدرت منع او پر ځای د وزيرانو ټاکل پارلمان ته پرېښودل شول. د قواو بېلتون ، د رسنيو ازادي، د سياسي ډلو او د حقونو برابري په دغه قانون کې ځای پر ځای شوي وو.

۵۷.پوښتنه : اضطراري لويه جرگه په کوم کال او دڅه لپاره جوړه شوه؟

ځواب: داجرگه په ۱۳۸۱ ه ش کال کې په کابل کې جوړه شوه چې مشرېې اسماعيل قاسميارؤ او ۱۵۱۵ تنو پکې گډون درلود او حامدکرزی پکې دلنډمهاله حکومت مشروټاکل شو، دغه لويه جرگه د بن جلسو د تصميم پر اساس د ۲۰۰۱ ميلادي کال په سپتمبر مياشت کې د ملگرو ملتونو تر نظر لاندې تر سره شوه او پايله يې دا شوه چې په افغانستان کې موقت دولت رامنځ ته شو، لويه اضطراري جرگه د لومړي ځل لپاره د يوولس سلنه مېرمنو د گډون شاهده هم وه چې رايه يې وکاروله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۸.پوښتنه : دحامدکرزي دحکومت پرمهال په ۱۳۸۲ ه ش کال کې لويه جرگه دخه لپاره جوړه شوه ؟

ځواب : دالويه جرگه چې آتم اساسي قانون پکې تصويب شو ،۵۰۰ تنه غړي يې درلودل،مشرې يې صبغت الله مجددی کوله دغه جرگه هم د بن جلسو د مصوبی له مخې د ۲۰۰۱ کال په سپټامبر مياشت کې تر شوه او د اساسي قانون مسوده جوړه شوه.دا قانون د افغانستان د ښو قوانينو له ډلې څخه شميرل کيږي.

۵۹.پوښتنه : دحامدکرزی دحکومت پرمهال دسولې مشورتي لويه جرگه دخه شی لپاره جوړه شوه ؟

ځواب : دا جرگه چې دسولې دمشورتي جرگې په نامه ياديږي د غبرگولی ۱۳۸۹ هش - جون ۲۰۱۰ ز- کابل کې جوړه شوه ۱۶۰۰ غړي يې درلودل اومشرېي برهان الدين ربانی ؤ اودحامدکرزي دحکومت دسولې پروگرام پکې تائيد شوکه څه هم يو شمېر منتقدينو د ښاغلي کرزي له لوري دغه جرگه فرمايشي او غير قانوني ياده کړه، خو کرزي د هغوی وړانديزونه ومنل او عملي يې کړل ،ښاغلی کرزي د دغو وړانديزونو په لړ کې گڼ طالب بنديان خوشي کړل او د برهان الدين رباني په مشری يې د سولې عالي شورا جوړه کړه.

۶۰.پوښتنه : دحامدکرزي دحکومت پرمهال دريمه مشورتي جرگه دخه شي لپاره جوړه شوه ؟

ځواب : دغه جرگه چې په ۲۵ لړم، ۱۳۹۰ ه ش (۲۰۱۰ز) - کال کې دصبغت الله مجددي ترمشرۍ لاندې تر۲۰۰۰ تنو ډيرو گډونوالو په گډون سره په کابل کې له امريکا سره د امنيتي تړون لاسليکولو په اړه جوړه شوه، دې دوديزې مشورتي لويې جرگې د ۷۶ مادو په يوه پرېکړه ليک کې د افغانستان او امريکا ترمنځ د ستراتيژيک تړون ملاتړ وکړ.او دحامدکرزي لخوا ونه منل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦١.پوښتنه: لويه جرگه کومې جرگې ته ويل کيږي؟

ځواب : لويه جرگه هغه جرگې ته وايې چې د هيواد خپلواکې،ملي حاکميت،ځمکنی بشپړتيا او سترومصلحتونو پوری مربوطو چارو په باب تصميم نيول او د هيواد د ملي گټو په خاطر جوړيږي.لويه جرگه کې د ملي شورا غړي اود ولايتي شوراگانو رئيسان ، وزيران د سترې محکمی رئيس او غړي او لوی څارنوال کولی شی چې د لويې جرگې په غونډو کې له دی پرته چې د رايې ورکولو حق ولري گډون وکړي.

٦٢.پوښتنه: خيبر ايجينسي د هيواد د کومو ولايتونو سره نښليدلې ده؟

ځواب : د ننگرهار ولايت سره.

٦٣.پوښتنه: محلياکليوالي ،منطقوي ياسيميزې او ملي جرگې کومې جرگې دي؟

ځواب : محلي ياکليوالي جرگې: هغه جرگې دی چې د کليو او بانډو کې د هرکلي يابانډې د کلتور او رواجونو تر فرهنگ لاندې دايريږي .

منطقوي ياسيميزې جرگې: د هيواد ملي،سياسی او اجتماعی مسايلو د حل او فصل لپاره ديوې سيمې يامنطقې په سطحه دايريږي او په ملي مسايلو کې مهم رول نشي لوبولی.

ملي جرگې: د هيواد ملي،سياسی او اجتماعی مسايلو د حل او فصل لپاره دايريږي اوپايلې يې د يوه نسل څخه بل نسل ته پاتې کيږي.

٦٤.پوښتنه: آزاد قبائيل څو ايجينسي دی او د هيواد د کومو ولايتونو سره نښليدلی دی ؟

ځواب: آزاد قبائيل اوه ايجينسي لري چې د هغوی له جملې څخه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باجوړایجینسي: د نورستان،بدخشان او کنړ ولایتونو سره نښلیدلی ده ؛

مومند ایجینسي: د کنړ او ننگرهار ولایتونو سره نښلیدلی ده؛

خیبر ایجینسي : د ننگرهار ولایت سره ؛

کرمه ایجینسي: د لوگر،پکتیا او پکتیکا ولایتونو سره ؛

شمالي وزیرستان: د خوست او پکتیکا سره ؛

اوجنوبي وزیرستان: د پکتیکا سره نښلیدلې دی ؛

٦٥.پوښتنه: د کندهار لویه اوتاریخي جرگه په کوم کال او په کوم ځای کې د څه شی لپاره دایره شوه؟

ځواب : د کندهار لویه جرگه په ۱۱۲٦ ه ش مطابق د۱۷۴۷ م کال کې د نادر افشار له وژنی وروسته دکندهار دشیرسرخ بابا په زیارت کې د نادراباد په پوځي کلا کې دایره شوه چې دغه جرگې ۹ ورځی دوام وکړ او په پای کې د خلکو استازو له زیاتو خبرو اترو وروسته احمدشاه بابا ابدالی د افغانستان د پاچا په توگه وټاکل شو.

٦٦.پوښتنه: ددویمې نړیوالې جگړې پرمهال په افغانستان کې لویه جرگه په کوم کال اود کوم شاه په وخت کې او د څه لپاره دایره شوه؟

ځواب: په دویمه نړیواله جگړه کې لویه جرگه د محمد ظاهر شاه په وخت کې په ۱۳۲۰ ه ش – مطابق د۱۹۴۱م کې جوړه شوه او دوې ورځې یې دوام وکړ،۸۰۰ تنو پکې برخه اخیستې وه اوافغانستان خپله بی طرفي اعلان کړه، ددې جرگې مشري داعلیحضرت محمدظاهرشاه تره او دوخت صدراعظم محمدهاشم خان په غاړه درلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦٧.پوښتنه: په ۱۳۰۹ه ش کال چې د نادر خان دسلطنت په دوران کې لویه جرگه دایره شوی وه شمیر یې څو کسانوته رسیده او په کومو موضوعاتو باندې موافقه وشوه؟

ځواب: په دې جرگه کې (۳۰۱) تنو گډون کړی وو چې په دی جرگه کې د ملي شورا د ټاکنو لایحه د وکیلانو شمیر او د هغوی د کار دځرنگوالی ، د بیرغ رنگ او یو لړ نور مسایل تر بحث لاندې ونیول شول.

٦٨.پوښتنه: د کندوز ولایت سرحدی ولسوالیو نومونه واخلئ او کوم قومونه پکې اوسیږي؟

ځواب: دشت ارچې،امام صاحب، قلعه ذال،چهار دره اوعلی آباد.

میشت قومونه یې: ازبک،ترکمن،تاجک، سلیمان خیل،احمدزی، خروټي ،ناصراوشینواری دي.

٦٩.پوښتنه: شخړه (منازعه) څه ته وایې تعریف یې کړی او په کومو لارو حل کیږي؟

ځواب: هر هغه خپلمنځی اختلافات چې په تاوتریخوالی او نښتو بدل شی شخړه ورته ویل کیږي، شخړه د جرگو،مرکو او علماوو،مشرانو،متنفذینو او روحانینو په وسیله حل کېدای شي .

٧٠.پوښتنه: بیړنۍ لویه جرگه په کومو حالاتوکې دایریږي؟

ځواب: کله بهرنی یرغل او تېری، کله کورنۍ شخړې او جنگونه، کله د قدرت تشه او کله د قانون جوړولو او د نړیوالو او ملي پېښو په وړاندې د تصمیم نیولو له مخې لویه جرگه راغوښتل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۱.پوښتنه: متنفذین کومو کسانو ته ویل کیږي او په قومونو کې څه حیثیت لري؟

ځواب: متنفذین هغه کسانو ته ویل کیږي چې په قومونو او ولسونو کې ښه نفوذ او اعتبار ولري چې په خلکو کې منل شوی کسان وي.

۷۲. پوښتنه: د ډیورنډ فرضي کرښې اوږدوالی څو کیلومترهه دی اود کوم ځای څخه پیل او چیرته ختمیږی؟

ځواب: ډیورنډ فرضي کرښه (۲۳۱۰)کیلومترهه اوږدوالی لري د چترال څخه شروع د ملک سیاه تر غره پوری رسیدلی ده.

۷۳.پوښتنه: د قومي مشردنده څه شی ده ؟

ځواب : د خلکو تر منځ د شخړو او جنجالونو له منځه وړل،د خلکو ستونزی دولتی مقاماتو ته رسول،د خلکو تر منځ تاوتریخوالی د تفاهم ،توافق او مهارت له لاری په دوستی او سازش سره بدلول.

۷۴.پوښتنه: علماء او روحانیون په جرګه کې څه رول لري؟

ځواب: ځرنګه چې زمونږ هیواد ټول وګړي مسلمان دی په دین،مذهب او عقیده کلک ولاړ دی نود علماوو او روحانینو په خبر ډیر باور لري نو ځکه په جرګو کې د دوی ګډون ډیر مهم دی .

۷۵.پوښتنه : آزاد قبائیل څه وخت او څنګه رامنځ ته شول؟

ځواب : آزادقبایل په ۱۸۸۵ م کال کې منځ ته راغلل....

۷۶.پوښتنه: خان عبدالغفار خان څوک او په کوم کال کې پیدا شوی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب :خان عبدالغفارخان دعدم تشدد مفکورې بنسټګر دبهرام خان زوی چې په ۱۸۹۰ م کال کې دمرکزي پښتونستان (پیښور) دهشنغر سیمې د اتمانزو په کلي کې زیږیدلی دی اوتر۱۹۸۸ م کال پورې یې ژوند کړی دی .خان عبدالغفارخان ته په ۱۹۱۹ م کال کې دیوې لویې غونډې په ترڅ کې دپاچاخان لقب ورکړل شواودیوه ملي مشراورهبرپه توګه ومنل شو. خان عبدالغفار خان دترنګزو دحاجی فضل واحدتاړن کاکړ په مرسته یې داستعمار پرضد دافغانانو په ویښولو کې ډیرې هلې ځلې کړې دي اوپه ۱۹۲۰م کال کې یې کابل ته هجرت وکړ اودبیرته تګ په وخت کې یې دانجمن اصلاح الافاغنه ټولنه جوړه کړه ، نوموړی ته په ۱۹۲٦ م کال کې دپښتونستان دخلکو لخوا دیوې شانداره غونډې په ترڅ کې دفخرافغان لقب هم ورکړ شو او په ۱۹۲۹م کال کې یې دخدایي خدمتګارحزب جوړ کړ اودپښتونستان مجله یې چاپ کړه ، او دهغه نوموتي سیاستوال مهماتاګاندی سره یو ځای یې دانګریزانو په ضد مبارزه پیل کړه ،نوموړي دپښتونستان دخپلواکۍ لپاره بې شمیره مبارزې کړې دي چې ځوځو ځله دپرنګیانو لخوا جیلونوته اچول شوی او خوشي شوی دی(۳۹ کاله یې په بندیخانوکې تیرکړي دی). کله چې په ۱۹۴۷ م کال کې پاکستان منځ ته راغی داسې پوښتنه تري وشوه چې هندوستان غواړئ که پاکستان ؟ دهغه ځواب داؤ چې دیوې غلامۍ نه بلې غلامۍ ته تګ مرګ دی ، نه پاکستان غواړو نه هندوستان مونږ پښتونستان غواړو.

۷۷. پوښتنه : دپښتون ژغورنې غورځنګ چیرته اوڅنګه منځ ته راغی؟

ځواب: د پښتون ژغورنې غورځنګ د ۲۰۱۸میلادي کال دفیبروري په لومړۍ نیټه له دیره اسماعیل خان څخه پیل او په شراني ،ږوب،کلاسیف الله،مسلم باغ او کویټه کې دلویو لویو غونډو څخه وروسته دمنظور احمدپښتین په مشرۍ منځ ته راغی .ددې غورځنګ لویې غوښتنې داوې چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ دنقیب الله مسید وژونکي باید ونیول شي او په خپله سزا ورسیږي.
- ✓ په وزیرستان کې دخښ شویو ماینونو پاکول.
- ✓ دتری تم شویو پښتنو راخوشي کول.
- ✓ دپښتنو نه ځورول.
- ✓ دپښتنو پروړاندې دبې عدالیتیو له منځه وړل.

۷۸.پوښتنه: دپښتون ژغورنې غورځنګ دلومړنیو شهیدانو نمونه کوم دي؟

ځواب: نقیب الله مسید،ارمان لونې،طاهرخان داوړ اوداسې نور...

پوښتنه : دپښتون ژغورنې غورځنګ دلومړۍ مبارزې ښځې کومې دي؟

ځواب: آیینه درخانۍ، ګلالۍ خان، زیبا وزیري....

۷۹.پوښتنه : منظوراحمد پښتین څوک دی؟

ځواب: منظور احمد پښتین د عبدالودود مسید زوی دی چې په ۱۹۹۲م کال کې د جنوبي وزیرستان دمولاخان په سرای کې په یوه غریبه او عزتمنده کورنۍ کې زیږیدلی دی ،لومړنۍ زده کړې یې دخپل پلارڅخه وکړې چې دښوونکي دنده یې درلوده او دښوونځۍ دوره یې دخپل کلي په ښوونځۍ کې بشپړه کړه او ترهغې وروسته یې د دیره اسماعیل خان دګومل پوهنتون څخه د څارویو د طب سند ترلاسه کړ،خوداچې په قبایلي سیموکې پرپښتنو دپاکستاني پوځ ظلمونه یې لیدلي اوګالللي نو دایې خپله دنده وبلله چې له دې بې رحمانه ظلمونو څخه به دخلاصون لپاره مبارزه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۰.پوښتنه: فټا یعنی څه ؟

ځواب : فاټاهغه قبیلوي فدرالي منطقه ای قوانین دی چې دانګریزانو لخوا جوړشوی دی او آزاد قبایل یې په خپلوسیمو کې دعامه نظم لپاره تطبیقوي.

۸۱.پوښتنه: قبایل څوایجینسي دي نومونه یې واخلئ ، د سوبې او ایجنسۍ تر منځ توپیرڅه دی واضح یې کړئ ؟

ځواب : قبایل اوه ایجنسۍ دي : خیبر ایجنسي ، شمالي وزیرستان ، سویلي وزیرستان ، کرمه ایجنسي ، باجوړ ایجنسي ، مومند ایجنسي او اورکزي اجنسي ؛

د سوبې او ایجنسۍ تر منځ فرق دا دی: چې په سوبه کې د پاکستان نافذه قوانین پلې کیږي او په ایجنسو کې د فاټا قانون چې د قبیلوي فدرالي منطقوي قانون په معنی سره دی او د انګریزانو له خوا توشیح شوی دی پلي کیږي

۸۲.پوښتنه : په اورکزیو ایجنسۍ کې کوم قومونه میشت دي نومونه یې واخلئ ؟

ځواب: برامد خیل ، مشتي ، شیخان ، علي خیل ، ملي خیل ، مموزئې ، آخیل ، روپیه خیل او فیروز خیل قومونه میشت دي.

۸۳.پوښتنه : په شمالي پښتون خوا او جنوبي پښتونخوا کې کوم قومونه میشت دي نومونه یې واخلئ ؟

ځواب: په شمالي پښتونخواکې د یوسفزي ، خلیل ،مومند ، اوختک قومونه میشت دي .

او په جنوبي پښتونخوا کې د کاکړ ، اڅکزي ، نورزي او بلوڅو قومونه میشت دی.

۸۴.پوښتنه : د سر حدونو او قبائیلو چارو وزارت موخې څه شی دی و یې لیکئ ؟

ځواب: ملي یو والی ، د سرحدونو ساتنه ، ټولنیز عدالت او متوازنه پرمختیا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۵.پوښتنه : آزاد قبائیل تعریف کړئ ؟

ځواب: آزاد قبائیل هغه چا ته ویل کېږي چې د ډیو رنډ کرښې هغه خوا تـه میشت دي ، خپل منځې ستونزي د جرگو او مرکو له لارې هواروي ، دولتي محکمې او د دولـت اداري هلتـه شـتون نه لري.

۸۶. پوښتنه : په کرمه ایجنسۍ کې کوم قومونه میشت دي نومونه یې واخلئ ؟

ځواب: په کرمه ایجنسۍ کې : توری ، حمزه خیل ، موسی خیل ، منگل ، بنگش او مقبل قومونـه میشت دي .

۸۷.پوښتنه: جرگه تعریف کړئ ؟

ځواب: جرگه د ولس هغه اراده ده چې په بحراني حالاتو کې د شخړو او ستوزو د حل پـه موخـه دایریږي او تر اوسه د یوه رسمي او ملي دود له مخې په هیواد کې پاتې ده.

۸۸.پوښتنه : د سبها او سمتي جرگي د اوسنیو کومو جرگو پـه بنـه وې ، د جرگـي نـوم یـې کـله واخیستو او جرگه د کومي ژبي کلیمه ده ؟

ځواب: د سبها او سمتي جرگي د آریایانو لومړنۍ جرگې وي چې د یـما پادشـاه پـه وخـت کـې د ستونزو د حل په خاطر جوړي شوي وي په ویدي متونو کي د آریایـانو د ډیـر واک لرونکـي جرگـه سبها او دوهم مقام لرونکي جرگه سمتي په نوم یاده شوي ، سبها چې د ویـدي پـه سرودونـو کـي یي یادونه شوي ده د اوسنۍ ولسي جرگي صلاحیتونه او سمتی بیا د مشرانو د جرگـي دنـدي در لودي ، او د جرگي کلیمه د ترکي ژبي څخـه اخیسـتل شـوي ده او د سلطان محمـود غزنـوي پـه وخت کي یې د جرگي نوم غوره کړو.

۸۹.پوښتنه : د جرگي او مرکي تر منځ فرق څه شی دی ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب : مرکه مشورتی بڼه لري معمولاً واړه مسائل پکې حل او فصل کيږي او په ملي مسايلو کې مهم رول نه شي لوبولی او جرګه د هيواد ملي ، سيا سي او ټولنيز مسايل حل او فصل کوي او له يو نسل څخه بل نسل ته پاتي کيدا ی شي.

۹۰.پوښتنه : نرخ تعربف کړئ او کوم نرخونه ډير مروج دي؟

ځواب : نرخ د معنی له مخې لـه قيمـت څخـه اخيسـتل شـوی ، او د سـپينو ځـدراڼو څخـه يـې سرچينه اخيستی ده ، د نرخ تعريف : نرخ هغه منلی حقيقت دي چې د قومي جرګـو پـه ذريعـه منځ ته راغلئ او هيڅوک ور څخـه سـترګي نـه شي پټـولئ .د کـومې خـاصي موضـوع پـه اړه چـې نرخيان کومه فيصله و کړي او دغه فيصله په خپل ذات کي نـوي او ځـانګړي فيصـله وي نـو دې ته څلی او نرخ وايي ، او بيا چې تر دي ورسته دغه شان موضوعات پيښيږي نو د هماغـه پخـواني څلی او نرخ له مخي پرې چلند کيږي . او مروج نرخونه په افغانستان کې د لويي پکتيا دي ، چې د ځدراڼو ، منګلو او احمدزيو نرخونه يې ډير مروج دي .

۹۱.پوښتنه: د دندې بنسټيزه موخه مو څه ده و يې ليکئ ؟

ځواب: دلته تاسو کولای شئ د دندې دلايحې مطابق خپل اهداف وليکئ.

۹۲. پوښتنه : په کرمه ايجنسۍ کې کوم قومونه ميشت دي نومونه يې واخلئ ؟

ځواب: په کرمه ايجنسۍ کې توری ، حمزه خيل ، موسی خيل ، منګـل ، بـنګش او مقبـل قومونـه ميشت دي.

۹۳.پوښتنه :الحاج ميرزا علي خان(فقيرايپي) څوک ؤ؟

ځواب : الحاج ميرزا علی خان چې په ايپی مشهور وو د ارسلاخان زوی او د محمد باز لمسـۍ د زيږيدو کره نيټـه يـې معلومـه نـه ده او د ۱۸۹۲-۱۸۹۷ کلونـو تـر مـنځ پـه شـمالي وزيرسـتان کـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیږیدلی دی او په دیني علومو کي یي زدکړي کړې دي او د انګلیس په وړاندي یې په علني مبارزه پیل و کړ لومړی یې د خپل وطن او او بیا یې د هندوستان د آزادی لپاره خپل مجاهدت شروع کړ، د شاه امان الله خان په وړاندي د اغتشاشاتو د مخ نیوي په خاطر تر پکتیا راغی خو؛ د ناروغی له کبله بیرته ستون شو، وروسته له هغه یې د کوزې پښتونخوا د نورو مبارزینو مشرانو سره انګریزان په میرانشاه ، وانه او باجوړ کې ډیر ستړي کړل انګریزانو د کاذب سیاست له مخې د سولي لاره خپله کړه او هغه هندوه چې په ۱۹۳٦ زکال کي چې (چند بي بی) نومیده د یومسلمان ښونکي سره واده و کړ او مسلمانه شوه نو د وخت محکمي د انګریزانو په مټ اسلام دا بی بی هندوانو ته تسلیم کړه همدا وو چې د ختکو، مروتو ،مسعودو او وزیرو احساسات را و پاریدل او د ایپی فقیر تر مشري لاندي یي په مبارزه شروع و کړه نو؛ انګریزانو د ټول قوت په استعمال سره کوښښ و کړ چې فقیر ایپی ونیسي خو و نه توانیدل ، په ۱۹۴۱ کال کي د هند د کانګرئیس پخواني رئیس سوبهاس چندارا بوس جرمنی ته طرحه وړاندې کړه تر څو جرمني خپل روزونکي او د تبلیغاتو په برخه کي له فقیر ایپی سره مرسته و کړي موسلینی هم د فقیر ایپی سره د اړیکو اعلان وکړ چي ایټالیا له ایپی فقیر سره اړیکي ټینګي کړي ایټالیا او جرمني له فقیر ایپی سره مالي مرستي شروع کړي ۱۹۴۱ د جون په میاشت کي یي ۳۰۰ زره افغانی ور کړي او د مارچ په میاشت کي یي ۳۰۰ زره هندي کلداري د دوه ایټالویانو په لاس ور کړي د وزیر هاشم خان ځانګړي ډاکټر او د جرمني کورټ بریکمن یي د اړیکو مسول وه وروسته د ده هڅی ځکه ناکامي شوي چې د ایپی فقیر په آدرس به هر چا د پیسو غوښتنه کوله، د فقیر ایپی او پا چاخان مبارزه د یو هدف لپاره وه ایپي فقیر د ټوپک په زور مبارزه کوله او پاچا خان د قلم په زور د خپلواکی په لټه کې وو په ۱۹۴۷ کال کې کله چې د انګریزانو میراثي حکومت پاکستان ته وسپارل شوو نو؛ فقیر ایپې د پښتونستان اعلان و کړ،او خپله ولسمشر شوو ، خو د پاکستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسپوڅي حکومت په ۱۹۴۸ کال کې په فقير ايپي باندي هوايي بريدونه کول خو د ژوند تر اخره تسليم نه شوو ايپي فقير په ۱۹٦۰ کال کي و مړ.

۹۴.پوښتنه : د بنو د لويي جرگې په هکله څه پريکړه و شوه ، او د جلال آباد د هده لويه تاريخي جرگه څه وخت اود څه شی لپاره جوړه شوه ؟

ځواب: په ۱۹۴۷ز کال د جون په ۲۱ نيټه په بنو کي لويه جرگه جوړه شوه ، په دغه لويه جرگه کي د پښتنو د برخليک په اړه څرگنده پريکړه و شوه . پښتنو د خپل آزاد حکومت فيصله و کړه پښتانه نه پاکستان غواړي او نه هندوستان ، په دي جرگه کې د پښتنو سياسونو ، ځوانانو او قومي مشرانو گډون در لود او د خان اميرخان د صدارت لاندي و شوه خان پا چا خان هم په دي جرگه کي موجود وو او دا فيصله يي و کړه چې په دي ملک کې کې دې د ټولو پښتنو يو آزاد حکومت جوړ شي ،چې د هغي بنسټ به په اسلامي اصولو او جمهوريت مساوات او ولسي انصاف باندي ولاړ وي ، او دا جرگه له هر پښتون نه غوښتنه کو ي چې په يو واحد مرکز باندي را ټول شي او دبل چا اقتدار ته سر ټيټ نه کړي.

د جلال آباد د هده لويه جرگه د شاه امان الله خان په غوښتنه د مير زمان خان کونړی په مرسته ، او د جرگې مشري د محمد نادرخان په غاړه وه د جنوري په ۳۱ په ۱۹۲۰ز کال کي جوړه شوه ، په جرگه کې د کنړ ، جلال آباد ، لغمان او د سرحد د دواړو خواوو مشرانو ، مشايخو ، علماوو او متنفذينو پکي گډون درلود ، د جرگې هدف ، د ډيورنډ د واړو خواوو قبائيلو او قومونو ترمنځ يو والی ، د آزادۍ څخه دفاع او د هيواد د آبادول وو ، تر ټولو مهمه دا چې انگريزانو ته اخطار ورکړل شوو تر څو په هيواد او د ډيورنډ د کرښي دواړو خواوو کي د مداخلی نه لاس په سر شي کنه د قومونو او قبائيلو له سخت غبرگون سره به مخ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۵.پوښتنه : د سوات پاچاهي کله جوړه شوه او کله له منځه لاړه او پاچاهان يي څوک وو ؟

ځواب: د تاريخ په اوږدو کي سوات د ګنداهارا يو مهم ټاټوبی بلل شوی ، ريګويدا کتاب سوات د سواستو په نامه ياد کړئ ، د وخت په تيريدو سره دغه نوم په ادهيانه چې د (ګلونو د ښار) په معنی ده ياد شوئ او د معلوماتو له مخي د سوات لمړنی پاچا ملکه بازيره ده ۱۸۸۵ شا اوخوا کي د سرتور فقير تر مشرئ لاندي يو خونړئ جنګ و شوو ، له دي وروسته د سوات پاچا سيد عبدالجبارشاه و ټاکل شوو انګريزانو د وخت د ملايانو په استفاده په سيد عبدالجبارشاه باندي د کفر فتوی ورکړه او خلک د ده په ضد را و پاريدل همدا وو چې سيد عبدالجباره شاه پاچاهې پريښوده ، له ده وروسته ميا عبدالودود په ټول سوات کې و ګر ځيدو پاچاهي يي جوړه کړه او له ده وروسته د ده زوی مياګل جهانزيب د سوات پاچا شوو په ۱۹٦۹ ز کال کي انګريزان په دي و توانيدل چې سوات د پاکستان سره يو ځای کړي.

۹٦.پوښتنه : د جنوب له خوا د خپلواکی جګړه په کوم کال کې و شوه او افغان ځواکونو تر کومه ځايه پر مخ لاړل، او د چترال د جبهې قومندان څوک وو او دې جګړي څومره دوام و کړ او پايله يي څه وه ؟

ځواب : د جنوب له خوا د خپلواکی جګړه په ۱۹۱۹ کال کي د مې په ۲٦ د محمد نادرخان تر مشرئ لاندي د لسو زرو ملي لښکر سره چې د خوست قومونه وزير ، ځاځی ، منګل ، توتاخيل ، احمزي خروټي او د لويي پکتيا نور قومونه هم ور سره ملګري وو په ناڅاپي تو ګه شروع شوه افغان ملي ځواک د ټل تر قلعي پوري و رسيدل او د ټل په قلعه يي د افغانستان بيرغ ورپولو د لاري په اوږدو کي ببرک خان ځدراڼ په شهادت و رسيدو او په ۲۸ د مې د انګليس هوايې ځواکونو په بماری شروع و کړه چي په دي بمباریٔ کي احمد جان خان هم شهيد شوو خو افغان ملي ځواک خپلهمت له لاسه ور نه کړاود دښمن تغذيه خونی ، د تيلو زخيرو او د ريل ستيشن

(c) ketabton.com: The Digital Library

يي تر اور لاندي و نيول ، او انگريزانو ته يي ډير مالی او ځاني زيان و رسولو انگريزانو د تسليمۍ بيرغ پورته کړ خو؛ افغان ملي ځواک د کوهاټ ، پيښور او نور مخ ته تگ په تکل کي وو خو دا سي و نه شول، مرکزی حکومت پرته له کومې صلاح او مشورې خپلو ځواکونو ته د تخليي امر و کړو .

د چترال د جبهې قومندان ميرزمان خان وو ، جگړه د ۱۹۱۹ د جون د ۲۳ څخه شروع اود ۱۹۱۹د اگسټ تر ۸ نيټې پوري يې دوام وکړ او پايله يي دا وه چي انگريزانو ته د چترال په جبهه کي ډير مالي او ځاني زيانونه ورسيدل او ۱۹۱۹ د اگست په ۸ انگريزان دی ته اړ شول تر څو مرکزی حکومت ته د سولی وړانديز و کړي مرکزی حکومت هم د خپلو فوځونو ته د جنگ نه د لاس په سر کيدو امر و کړو، خو د ۱۹۲۲ ز کال د جنوري تر ۱۷ نيټې پورې د ارنوۍ او دوکلام منطقي د افغان ځواکونو تر تصرف لاندي وي.

۹۷.پوښتنه: دسرحدونو اوقبايلوچارو وزارت څومجلې اوجريدې لري نومونه يې واخلئ؟

ځواب:دری مجلې لري: جرگه،هموطن اوجانښ.

دری جريدې لري: جريده تارا، گوراش او يولدوز.

۹۸.پوښتنه: دسرحدونو اوقبايلوچارو وزارت نشريې په لنډه توگه معرفي کړئ؟

ځواب: مجلۀ جرگه: این مجله به حيث اولين ارگان نشراتی وزارت در سال ۱۳٦۱ هـ ش تاسيس و فعلاً در ۱۰۰ صفحه به تيراژ ۳۰۰۰ نسخه به خاطر آگاهی مردم از اهداف دولت و به طور خاص برای مردم قبايل و ساختارهای سياسی مدنی که از فکر ملی مشترک مردم افغانستان و جغرافيای تاريخی حمايت می نمايد، به شکل دوماه‌نامه به نشر ميرسد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجله جاش: این مجله از سال ۱۳۷۰ هـ ش به این طرف به زبانهای، نورستانی، دری و پشتو به تیراژ۱۰۰۰ نسخه در ۱۰۰ صفحه بر علاوه انعکاس فعالیت های دولت و وزارت، مقالات حقیقاتی درمورد نورستان باستانی به نشر میرساند، که در دو ماه یکبار چاپ میشود.

مجله هموطن: مجله هموطن ارگان نشراتی وزارت امور سرحدات و قبایل به دیزاین خوب و رنگه به ۹ زبان محلی و رسمي دولت پشتو، دری، ازبکی، ترکمنی، بلوچی، پشه یی، نورستانی، گواری، گجری و پامیری به تیراژ ۲۰۰۰ نسخه به صورت رنگه در ۱۰۰ صفحه مسایل علمی، ادبی، فرهنگی، سیاسی و آموزشی را به خاطر روشن ساختن اذهان هموطنان ما به نشر میرسد.

جریده تارا: این جریده در سال ۱۳۷۰ تاسیس ودرجوکات وزارت امورسرحدات وقبایل جهت غنامندی فرهنگی قوم پشه ئی به تیراژ ۵۰۰ نسخه دریک ماه اقبال چاپ می یابد.

جریده گوراش: که در سال ۱۳۵۷ هـ ش به نشرات آغاز نمود در شهر زیبای شبرغان ولایت جوزجان تحت نظر واحد اداری دومی وزارت به زبان ازبیکی و دری غرض خدمت به زبان و فرهنگ مردم و تأمین وحدت ملی بر طبق پالیسی های نشراتی دولت ج.ا.ا به تیراژ ۱۰۰۰ نسخه به صورت ماهنامه نشرات مینماید.

۹۹.پوښتنه: د سرحدونو اوقبایلوچارو وزارت څولیسي اوانستیتیوتونه لري؟

ځواب: د سرحدونو اوقبایلوچارو وزارت پنځه لیسې لري چې نومونه یې دادي: رحمان بابا،خوشحال خان،پیرمحمدکاکړچې دادری واړه لیسې په کابل کې موقعیت لري.همدارنګه په کندهار ولایت کې دعبدالله خان اڅکزي په نوم یوه لیسه لري او په ننګرهارکې دپښتونستان په نوم یوه لیسه لري اوهمدارنګه یوه لیسه په خوست کې دقبایلو په نوم هم یوه لیسه لري.په

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې ترتیب دسرحدونو اوقبایلوچارو وزارت دبایزید روښان په نوم په کابل کې یوکثیرالرشتوي انستیتیوت هم لري.

۱۰۰.پوښتنه:دسرحدونو اوقبایلوچارو وزارت تاریخچه په لنډه توگه بیان کړئ؟

ځواب:

- در سال ۱۳۰۰ هـ ش مطابق به ۱۹۲۱ میلادی یک شعبۀ ویژه در چارچوب دولت شاهی زمان شاه امان الله خان ایجاد گردید که از امور قبایلی و مرزی رسیده‌گی مینمود. مشابه چنین شعبه در زمان امیر شیر علی خان و عبدالرحمن خان نیز وجود داشت. این شعبه در سال ۱۳۰۹ هـ ش در زمان سلطنت اعلیحضرت شهید محمد نادر خان در چوکات وزارت حربیه به ریاست قبایل ارتقاء نموده بود.
- در سال ۱۳۲٦ هـ ش مطابق ۱۹٤۷ میلادی در زمان حکومت شاه محمود خان این اداره در چوکات صدارت عظمی به عنوان ریاست قبایل عرض اندام نمود. بتاریخ ۱۹ سنبله سال ۱۳۳۲ مطابق ٦ سپتمبر ۱۹۵۳ سردار محمد داود خان ریاست قبایل را در چوکات کابینه بریاست مستقل قبایل ارتقاء داد. در ۲٦ سرطان ۱۳۵۲ مطابق ۱٦ جولای ۱۹۷۳ با استقرار نظام جمهوریت توسط سردار محمد داود خان ریاست مستقل قبایل به وزارت امور سرحدات و قبایل در چوکات کابینه تشکیل شد.
- در ماه اسد سال ۱۳٦۰ نام وزارت به وزارت امور اقوام و قبایل بعداً بنام وزارت امور سرحدات و قبایل تعویض و توام با اعلام کابینه رئیس جمهور منتخب به وزارت امور سرحدات ، اقوام و قبایل مسمی و بعداً در سال ۱۳۹۲ بالاثر فیصله شوارای محترم وزیران، این وزارت به نام وزارت امور سرحدات و قبایل مسمی شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۱.پوښتنه:دافغانستان اوسنی اساسي قانون په کوم کال کې دچالخواجوړشو؟

ځواب: دافغانستان اوسنۍ اساسي قانون په ۱۳۸۲ ه ش کال دمرغومې په ۱۳ دلویې جرگې لخوا جوړشو.

۱۰۲.پوښتنه: افغانستان څوولایتونه او ولسوالۍ لري؟

ځواب: افغانستان ۳۴ ولایتونه او ۳٦۵ ولسوالۍ لري.

۱۰۳.پوښتنه: افغانستان څومره مساحت (پراخوالی) لري؟

ځواب: ٦٥٢٨٦٤ کیلومتره مربع.

۱۰۴.پوښتنه: افغانستان څومره نفوس لري؟

ځواب: افغانستان تقریباُ ۳۲ میلیونه نفوس لري.

۱۰۵.پوښتنه: دافغانستان خلک په څوژبوخبرې کوي؟

ځواب: په ۳۵ ژبو.

۱۰٦.پوښتنه:دافغانستان اوسنۍ اوپخواني پایتختونه (پلازمینې)کومې دي؟

ځواب: اوسنی پایتخت(پلازمینه) :کابل

پخواني پلازمینې: بلخ،هرات،غور،غزنی اوکندهار.

۱۰۷.پوښتنه: په افغانستان کې څومره قومونه میشت دی؟

ځواب: دافغانستان داساسي قانون په استناد په افغانستان کې ۱۴ ملیتونه(قومونه) ژوندکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۸.پوښتنه : داحمدشاه بابا په وخت کې دافغانستان سرحدونه کوم ؤ؟

ځواب: دځینو مورخینو په وینا: د احمدشاه بابا د امپراطورۍ سرحدات ، چې یو وخت یې تر ١٦ درجو طول البلد پورې پراخوالی درلود، په دقیقه توګه یې ټاکل مشکل کار دی، خو په شرق کې د سرهند نه نیولې ، چې د ډهلي په ۱۵۰ میلۍ کې پروت دی، په غرب کې تر مشهده پورې ، چې خزر دریاب نه په همدې فاصله کې پروت دی او پلنوالی یې د امو له سیند نه نیولې په جنوب کې د فارس تر خلیج پورې رسېده.

۱۰۹.پوښتنه: دتاریخ په اوږدو کې افغانستان په کومو نومونوسره یاد شوی دی؟

ځواب: آریانا،باختر،خراسان او افغانستان .

۱۱۰.پوښتنه: ملي شورا(پارلمان) څه وخت منځ ته راغی؟

ځواب: دملي شورا لپاره لومړنۍ هڅې غازي امان الله خان وکړې چې ددولت شوراېې جوړه کړه خو غازي نادرخان په ۱۳۰۹ ه ش کال کې ملي شورا دیوې جرګې په ترڅ کې منځ ته راوړه.چې مشرېې د وردګو استازی عبدالاحدخان ؤ چې غازي نادرخان پخپله وټاکه.

۱۱۱.پوښتنه: په افغانستان کې څومره مذهبونه دي؟

ځواب: د افغانستان د نفوس په سلو کې له ۹۹ څخه ډېر یې مسلمانان دي، چې ۸۰ په سلو کې سني، ۱۹ په سلو کې شیعه او یو په سلو کې د نورو مذهبونو پیروان، لکه هندوان ، سکان او ډېر کم عیسویان جوړوي.

۱۱۲.پوښتنه: دافغانستان لومړنۍ جریده کومه ،په کوم کال اودچاپه وخت کې منځ ته راغله؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: په افغانستان کې د لومړي ځل لپاره په ۱۲۹۰ ه ش کال کې د امیر شیرعلي خان د سلطنت په وخت کې د شمس النهار جریده چاپ شوه.

۱۱۳.پوښتنه : سراج الاخبار جریده په کوم کال اودچا دواکمنۍ په وخت کې چاپ شوه؟

ځواب: ا په ۱۲۹۴ لمریز کال کې د امیرحبیب الله خان د واکمنۍ پر مهال سراج الاخبار چاپ شو، چې د امیرعبدالرحمان خان په وخت کې هم چاپ کېده.

۱۱۴.پوښتنه: په اماني دوره کې کومې مجلې چاپ کیدلې؟

ځواب: په اماني دوره کې دارشادالنسوان او انیس مجلې چاپ کیدلې . انیس مجله اوس دورځپاڼې په توګه چاپ کیږي.

۱۱۵.پوښتنه: لانجه(منازعه) څه شی ده؟

ځواب: لانجه یا(conflict) دشخړې،منازعې ،اختلاف ،کشمکش ،جګړې اوټکرپه معنې سره ژباړل شوې ده چې دافرادو،ډلو اوبنسټونو ترمنځ دافکارو،ګټو او غوښتنو دتصادم (ټکر) له امله منځ ته راځي.

۱۱٦.پوښتنه: لانجه(منازعه) په څو ډوله ده؟

ځواب: لانجه په درې ډوله ده:

۱- دمنابعو لپاره، ۲- دارزښتونو لپاره، ۳- دنامتناسبو اړیکو لپاره.

۱۱۷.پوښتنه: دلانجې او تاوتریخوالي ترمنځ توپیرڅه شی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: لانجه کیدای شي مثبته پایله ولري یامنفي خو؛ تاوتریخوالی همیشه منفي جنبه لري،لانجه په طبعي ډول منځ ته راخي اما تاوتریخوالی دافرادو لخوا ترسره کیږي،لانجه غیرقابل اجتناب ده او خشونت له زیان سره مل دی ، دلانجې په پای کې انکشاف منځ ته راتلای شي مگر خشونت د ورانۍ سبب گرځي، منازعه له تاوتریخوالي پرته حل کیدای شي مگر خشونت په جنگ اوجنجال سره پای ته رسیږي.

۱۱۸.پوښتنه: دلانجې سطحې کومې دي؟

ځواب:لانجه په پنځو : فردي یاشخصي،فامیلي(کورنۍ)، ټولنې ،ملي اونړیواله سطحه پیښیږي.

۱۱۹.پوښتنه : دلانجې مراحل کوم دی ؟

ځواب: ۱- له لانجې مخکې مرحله(ناراحتي)،۲- مخامخ کیدنه،۳- بحران،۴-نتیجه ، ۵- روغه جوړه

۱۲۰.پوښتنه : داورسره دلانجې دمشابهت مراحل کوم دی؟

ځواب: ۱- دسون توکي،۲-جرقه،۳- دود یالوگی،۴- شغله یاشعله،۵- لمبه زیاتیدنه،٦- ایرې.

۱۲۱.پوښتنه : تاوتریخوالی څه شی دی تعریف یې کړئ؟

ځواب: هغه فعالیتونه ،الفاظ،ذهنیتونه او سیستمونه چې لوړو استعدادونو ته درسیدلو مخنیوی کوي او دفریکي ،رواني اواجتماعي یامحیطي تاوان سبب گرځی تاوتریخوالی بلل کیږي.

۱۲۲.پوښتنه : تاوتریخوالی (خشونت) په څوډوله دی؟

ځواب: په دوه ډوله دی : ۱- فزیکي،۲- ساختاري،۳- فرهنگي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۳.پوښتنه: منځګړیتوب(میانجیګري) څه شی ده؟

ځواب: منځګړیتوب یا(mediation) هغه فعالیت ته ویل کیږي چې دهغه پربنسټ یو بې طرفه شخص دلانجې ددواړو اړخونو ترمنځ اختلاف له منځه وړي.

۱۲۴.پوښتنه:منځګړی چاته ویل کیږي؟

ځواب:منځګړی یا(mediator) له یوه دریم اوبې طرفه شخص څخه عبارت دی چې دیوې لانجې په حل اوفصل کې خپل رول ترسره کوي.

۱۲۵.پوښتنه:دمنځګړیتوب شرایط کوم دی؟

ځواب:

- دمنځګړي فزیکي شتون .
- دمنځګړیتوب ددواړو خواوو شتون.
- په منځګړیتوب کې دلانجې ددواړو خواوو مشروعیت.
- ددواړو خواوو څخه په رسمیت پیژندل.
- داختلاف شتون.
- داختلاف موضوع معلومول او له دواړو خواوو سره خبرې اترې کول.
- ددواړو خواوو دتصمیم پایله معلومول.
- هوکړه او دمنځګړیتوب پایله اعلانول اومنل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰٦.پوښتنه:دمنځګړي صفتونه کوم دي؟

ځواب:

- عمر:مشراو داحترام وړ.
- مهارت اومعلومات درلودل: نرخيان،ديني علماء،ملکان اوخانان...
- مذهبي خلک: سيدان ،علماء،پيران...
- سپيڅلتيا: متقي اوپرهيزګاره خلک.
- ناپلوي توب: بې طرفه شخص چې ددواړو لوريو دمنلو وړ وي .
- نيک شهرت: ښه نوم او له ښې کورنۍ څخه..

۱۲۷.پوښتنه : دمنځګړيتوب مراحل کوم دي ؟

ځواب:

۱. مقدماتي خبرې
۲. افتتاحيه وينا
۳. له دواړو لوريو دتهد اخيستل
٤. داصلي موضوعاتو بيانول
٥. اجنډا جوړول
٦. دنظرياتو دتبادلې لپاره زمينه برابرول
۷. دحل لارې چارې لټول
۸. پايله يا نتيجه ترلاسه کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. اختتامیه وینا

۱۲۸.پوښتنه: غونډه (جلسه) څه شی ده؟

ځواب: غونډه یاجلسه ددوه یاڅو افرادو یا سازمانونو ترمنځ یوځای غونډېدلو او کیناستلو ته ویل کیږي چې دچارو دانسجام لپاره مسائل تربحث لاندې نیول کیږي او تصمیم پرې نیول کیږي.

۱۲۹.پوښتنه: شورا څه شی ده؟

ځواب: شورا دمشورې کولو په مانا ده او د چارو او مسائلو دحل او فصل په موخه دنظریاتو شریکول او یوه مناسبه پریکړه کولو ته شورا ویل کیږي.

۱۳۰.پوښتنه: ټولنه تعریف کړی؟

ځواب: ټولنه یاجامعه هغه ځای ته ویل کیږي چې په هغه کې یوه ډله افراد دمشترکو عنعنو ،رواجونو فرهنګ او ګټو په لرلوسره ژوند کوي .

خـــدایا چنان کن سر انجام کار

که تو خوشنود باشي و ما رستګار

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

مآخذونه:

١. عطايي،محمدابراهيم،دپښـــتني قبيلواصــطلاحي قـــاموس، دسرحـــدونو اوقبايلوچـــارو وزارت،کابل،۱۳۹۴ ه ش.

٢. رفيع،حبيـــب اللــــه ، دافغـــاني جرگــــواجتماعي او رواني ارزښتونه،دافغانســـتان دمطالعاتومرکز،پيښور.

٣. وجدي،عبدالجليل،پـه افغانسـتان کـې دعنعنـوي جرگـونن اوپرون،امـان کتـاب خپرولـو اداره،پيښور،١٣٦٥ ه ش.

٤. رفيع،حبيب الله ، لويه جرگه، دسرحدونواوقبايلوچارو وزارت، ١٣٩٧ ه ش، کابل.

٥. جرگه مجله،١٠٣ گڼه،دريمه دوره ورى ١٣٩٧ ه ش .

٦. جرگه مجله،١٠۴ گڼه،دريمه دوره ورى ١٣٩٨ ه ش .

٧. ويب پاڼې :

A. www.mobta.gov.af

B. www.bbc.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library